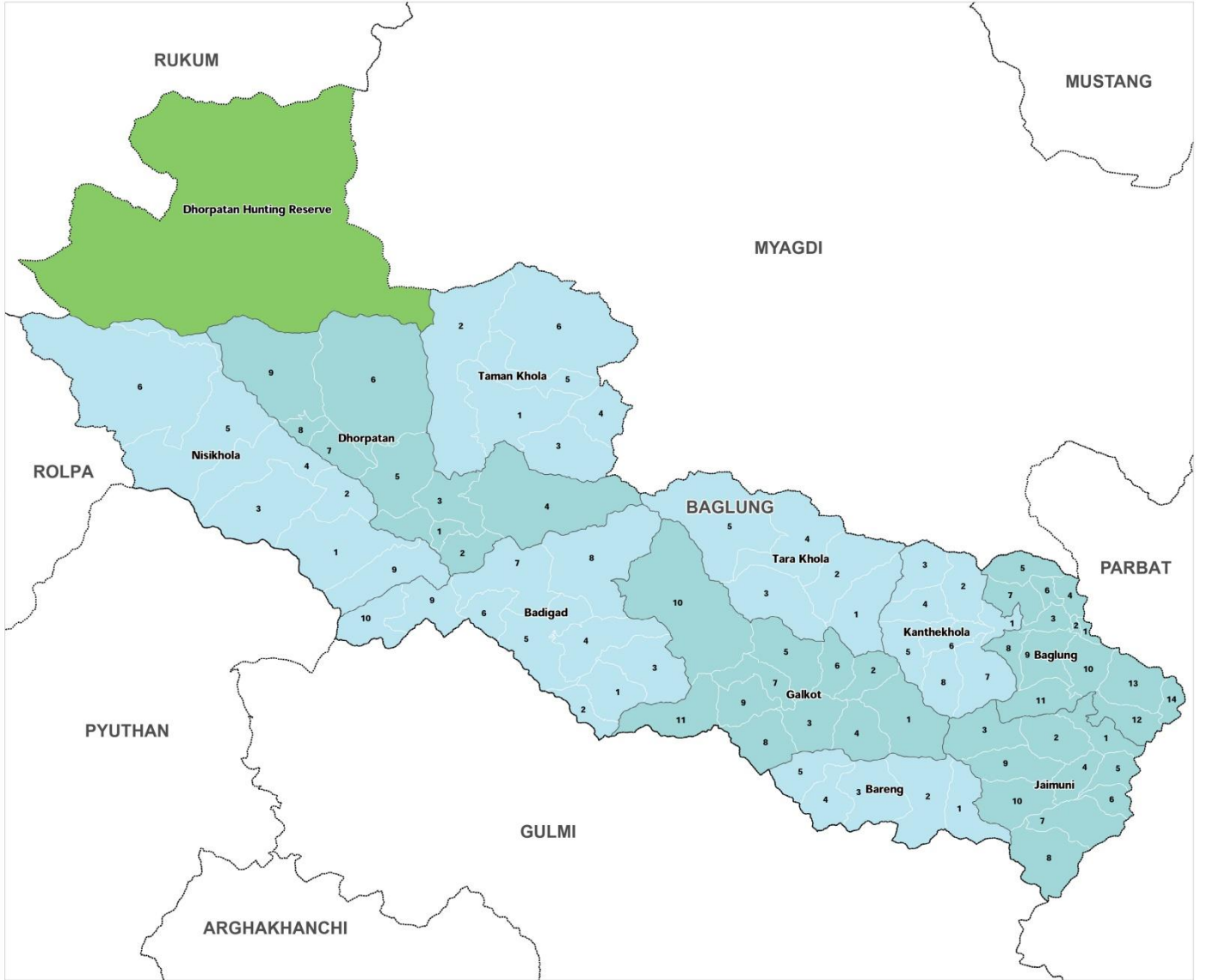

जिल्लाको संक्षिप्त विवरण (२०८०)

१. बागलुङ जिल्लाको नक्सा:-

परिचय :-

नेपाल भित्रको सानो नेपाल नामले परिचित बागलुङ गण्डकी प्रदेशमा पर्ने प्राकृतिक रूपले चिटिक्क परेको सुन्दर पहाडी जिल्ला हो । पूर्वमा पर्वत, पश्चिममा रुकुम र रोल्पा, उत्तरमा म्याग्दी तथा दक्षिणमा गुल्मी र प्यूठानसँग सिमा जोडिएको यस जिल्लाको क्षेत्रफल १ हजार ७ सय ८४ वर्ग किमि छ । यस जिल्लामा २ प्रतिनिधी सभा, ४ प्रदेश सभा, ४ नगरपालिका र ६ गाउँपालिका रहेका छन् । बाहुन र क्षेत्री जातीको बाहुल्यता रहेको यस जिल्लामा जनजाती र दलित लगायतका अन्य जातिको बसोबास समेत रहेको छ ।

झोलुङ्गे पुलको जिल्लाका रूपमा समेत रहेको यस जिल्लाले अर्को चिनारी बनाएको छ त्यस्तै एसियाकै लामो झोलुङ्गे पुल (Golden Bridge) पनि यस बागलुङ जिल्लामा पर्दछ । अधिकांश पहाडी भुभागमा पर्ने यो क्षेत्रको नामाकरणको पनि रोचक प्रसङ्ग छ । एक कहावत कुनै समय यस क्षेत्रमा बाघको संख्या बढी भएको र बाघहरू हिड्दा पनि लुङ (ताँती) लागेर हिड्ने भएकाले जनजीवन भयभित भएको थियो । भयावहबाट मुक्ति पाउन स्थानिय मगराती जातीका ब्याक्तिहरूको सक्रियतामा बाघ छेद्रे, काटने वा मास्ने काम गरेकाले यसै प्रसंगमा ठाउँको नाम 'बाघलुङ' वा 'ब्याघलु' हुँदै पछि अपभ्रम्श भएर बागलुङ रहन गएको भनाई रहदै आएको छ । यस बागलुङ शब्दबाट जिल्लाको नामकरण पनि बागलुङ भएको छ ।

२. बागलुङ जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिति:-

क्र.सं.	विवरण	मान
१	अक्षांस	२८° १५ " उत्तरदेखि २८° ३७" उत्तरसम्म
२	देशान्तर	८३° पूर्वदेखि ८३° ३६" पूर्वसम्म
३	प्रदेश	गण्डकी
४	सिमाना	पूर्व-पर्वत, पश्चिम-रोल्पा र रुकुम पूर्व, उत्तरमा-म्याग्दी, दक्षिण-प्युठान र गुल्मी
५	क्षेत्रफल	१,७८४ वर्ग किलोमिटर
६	औषत लम्बाई	८२,५०० मिटर
७	औसत चौडाई	२३,८१५ मिटर
८	भौगोलिक विभाजन	पहाड
९	सबभन्दा अग्लो भाग	फागुने धुरी ४,६९० मिटर उचाई
१०	सबभन्दा होचो भाग	खर्वाङ बजार ६०० मिटर उचाई
११	तापक्रम	अधिकतम ३७.५ डि.से., न्यूनतम ६.५ डि.से.
१२	सरदर वर्षा	२२०० मि.लि.लि. वार्षिक
१३	हावा पानी	उपोष्ण, समशितोष्ण, ठण्डा शितोष्ण, लेकाली र हिमाली
१४	सदरमुकाम बागलुङ बजारको	९५० मिटर उचाई

३. बागलुङ राजनैतिक विभाजन:-

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	प्रतिनिधि निर्वाचन क्षेत्र	२
२	प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र	४
३	नगरपालिका	४
४	गाँउपालिका	६

५	वडा संख्या	८५

४. जिल्लाका प्रमुख आकर्षणहरु:-

४.१.१ जिल्लामा रहेका प्रमुख धार्मिक स्थलहरु:-

- कालीका भगवती मन्दिर,-बा.न.पा.१
- गौरीधाम शिव मन्दिर-बा.न.पा.४
- भैरवस्थान मन्दिर-बा.न.पा.१२
- सर्वसिद्धिधाम पञ्चकोट- बा.न.पा. ६
- शिवालय मन्दिर-बा.न.पा.९
- लक्ष्मी नारायण मन्दिर- बा.न.पा.१
- शान्ति बौद्ध गुम्वा -बा.न.पा. -११
- मनकामना मन्दिर-बा.न.पा.-९
- रङ्ग बैकटेश्वर मन्दीर-बा.न.पा.-४
- सालिग्राम संग्रालय-बा.न.पा.-४
- त्रिपुरेश्वर महादेव (रामकोट) मन्दिर-काठेखोला गा.पा.- ५
- जैमिनेश्वर मन्दिर -जैमिनी न.पा. १
- थन्थापी माई भगवती मन्दिर- (सर्कुवा र जैदीको माथिल्लो टापुमा स्थित) -जैमिनी न.पा.- ४ र ७
- ढोरपाटन बराह मन्दिर-ढोरपाटन न.पा.-९
- सागदी सत्यवती बर्जु मन्दिर-बरेङ गा.पा.-३
- बराह थान लमई-गलकोट न.पा.-३ लमही
- सिद्धथान-गलकोट न.पा-१०
- उदय बुद्ध विहार-ग.न.पा.-११
- घुम्तेसिद्ध भैरव मन्दिर- गलकोट न.पा.- ५
- कालीलेक कामना मन्दिर-गलकोट न.पा.-६
- सिद्धबाबा मन्दिर- तमानखोला गा.पा. -१
- बराह थान मन्दिर- तमानखोला गा.पा. -२
- नरसिंहकोट- निसीखोला गा.पा.- ७
- देविस्थान मन्दिर-निसीखोला गा.पा.-१

४.१.२. जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु:-

- गोल्डेन त्रिज- (लामो झोलुङ्गे पुल ५६७ मि.) बा.न.पा-१
- बराह ताल-बा.न.पा.-१०
- भकुण्डे धुरी- भ्यूटावर) - बा.न.पा.-१०
- गाजा दह-जैमिनी न.पा.-३
- हाँडीकोट धुरी-जैमिनी न.पा.-१०
- जैमिनीधाम शंखेढुङ्गा- जैमिनी न.पा.-१
- गाईथुने —जैमिनी न.पा.-८
- कमलजैसी मन्दिर क्षेत्र-जैमिनी न.पा.२
- हात्तीढुङ्गा क्षेत्र —जैमिनी न.पा.-९
- धम्जा देउराली-काठेखोला गा.पा.-३
- घोडा बाँधे — काठेखोला गा.पा.-५
- बेलढुङ्गा —काठेखोला गा.पा.-३ धम्जा

- घुम्टेको धुरी - गलकोट न.पा.- १०
- कोट मैदान- गलकोट न.पा-३
- गलकोट दरबार- गलकोट न.पा -५
- पाण्डवढुङ्गा-गलकोट न.पा-१
- सहस्रधारा झरना -गलकोट न.पा-३
- निलुवा लेक-गलकोट न.पा.-४
- गलकोट कला प्रतिष्ठान- गलकोट न.पा.-५
- टेउवा मुर्तिकला संग्राहलय- गलकोट न.पा -५
- पाण्डुकेश्वरी गुफा-गलकोट न.पा -९
- पाण्डवखानी-गलकोट न.पा.-१०
- चमेरा गुफा- गलकोट न.पा -११
- डुँडेको लेक- ताराखोला गा.पा- ५
- चमेरे गुफा-बडिगाड गा.पा. -५
- सोले देउराली डांडा- तमानखोला गा.पा.-४
- नौडल्ले पहाड- तमानखोला गा.पा.- ६
- बराह ताल- तमानखोला गा.पा.-२
- छहरेखोला झरना- बरेड गा.पा.- सल्यान
- कालीलेक- बरेड गा.पा-१ धल्लुबास्कोट
- पातिहाल्ने- निसीखोला गा.पा -६
- तिलाचन ताल- निसीखोला गा.पा-६
- रिघा ताल- निसीखोला गा.पा.-६
- साईली माईली झरना- निसीखोला गा.पा. -६
- निसेलढोर -निसीखोला गा.पा. -५
- ढोरपाटन शिकार आरक्ष क्षेत्र — ढोरपाटन न.पा. र निसीखोला गा.पा.
- ढोरपाटन उपत्यका-ढोरपाटन न.पा.-९
- रुद्र ताल- ढोरपाटन न.पा.-९
- गाईघाट झरना-ताराखोला गा.पा.- ३

५.जिल्लाका प्रसिद्ध वस्तुहरू एवं प्राप्त हुने स्थानहरू:-

- नेपाली हाते कागज (लोक्ता)- ताराखोला, तमानखोला, बोङ्गादोभान
- बुट्टेनली- ताराखोला, जलजला, अमरभूमी
- डाला, नाडलो, डाली - अमरभूमी, तंग्राम
- राडीपाखी- बोङ्गादोभान, निसी र रणसिंहकिटेनी
- भांगो- ताराखोला, निसीखोला, तमानखोला र ढोरपाटन
- स्लेटढुंगा- ताराखोला गा.पा., गलकोट न.पा. ,बडिगाड गा.पा., निसीखोला गा.पा. लगायतका स्थानहरू
- कार्भिड ढुंगा — कुश्मीशेरा, अमलाचौर लगायतका स्थानहरू

६. हावापानीको अवस्था:-

जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिको आधारमा बागलुङ जिल्लामा पाइने हावापानी उपोष्ण,समशितोष्ण र शितोष्ण रहेको छ ।

Month	Jul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Remarks
Rainfall	553.6	529.7	269.8	12.4	0.0	0.0	30.3	121.5	22.4	198.4	243.6	506.2	Baglung
Temp	30.3	30.8	39.3	27	23.2	20.4	19.2	22.7	28	30.8	29.9		Maximum
Temp	22.2	21.8	20.5	15.2	9.8	7.4	6	9.6	14.6	15.5	20	21.1	Minimum

७. भू-उपयोगको अवस्था:-

क्र.सं.	जमिनको स्थिति	क्षेत्रफल(हेक्टर)	प्रतिशत
१	जिल्लाको कुल क्षेत्रफल	१८२४८६	१००
२	कृषि योग्य जमिन	४६१४८	२५.२९
३	बाँझो पर्ति चरण	२८१९८	१५.४५
४	नदीनाला	५०९७	२.७९
५	वन	९८०४६	५३.७३
६	अन्य (भिर,पाखो,आवास) आदि	४९९७	२.७४

स्रोत:- जिल्ला वस्तुगत विवरण -२०८० तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ ।

८. स्वास्थ्य संस्थाहरुको अवस्था:-

क्र.सं.	संस्था	संख्या	क्र.स	संस्था	संख्या
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	१	११	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१९
२	अस्पताल	४	१२	गाँउघर क्लिनिक	१४५
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	३	१३	खोप क्लिनिक	१८१
४	आयुर्वेद औषधालय	१	१४	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका	९५०
५	स्वास्थ्य चौकी	५८	१५	विडओएनसी	२
६	प्रसुती केन्द्र	५९	१६	सिडओएनसी	२
७	क्षयरोग उपचार केन्द्र	६१	१७	ड्रग- रेसिस्टेन्ट क्षयरोग उपचार उपकेन्द्र	१
८	आरोग्य केन्द्र	४	१८	जीन एक्सपर्ट केन्द्र	१
९	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१५	१९	एन्टी-रेट्रोभाइरल उपचार केन्द्र	१
१०	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	२०	२०	पोषण पुनस्थापना केन्द्र	१

स्रोत:- जिल्ला वस्तुगत विवरण -२०८० तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ ।

९. शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण:-

क्र.सं	विवरण	वर्तमान स्थिति
१	बालबिकास केन्द्र सरकारी अनुदान पाउने	३९१
२	कुल सामुदायिक विद्यालय	५७४
२.१	सामुदायिक विद्यालय	५१४
२.२	संस्थागत विद्यालय	६०
३	क्याम्पस	११
४	सामुदायिक सिकाई केन्द्र संख्या	२६

स्रोत:- जिल्ला वस्तुगत विवरण- २०८० तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ ।

१०.१. जिल्ला सदरमुकाम बागलुङ बजार देखि स्थानीय तहहरुको केन्द्र सम्मको दुरी:- (कि.मी.मा)

क्र.सं.	स्थानीय तहहरुको नाम	केन्द्र रहेको स्थान	दुरी किलोमिटरमा
१	बागलुङ नगरपालिका	बागलुङ बजार	०
२	गलकोट नगरपालिका	हरिचौर मजुवाफाँट	४८
३	जैमिनी नगरपालिका	कुशमीशेरा बजार	२१
४	ढोरपाटन नगरपालिका	बुर्तिवाड बजार	९१

५	काठेखोला गाउँपालिका	बिहु सुल्डांडा	८
६	बरेड गाउँपालिका	हुग्दिशिर सुदला	५३
७	ताराखोला गाउँपालिका	अर्गल भातखाने डाँडा	४२
८	बडीगाड गाउँपालिका	ग्वालीचौर खार बजार	७३
९	तमानखोला गाउँपालिका	बोङ्गदोभान बजार	१०१
१०	निसीखोला गाउँपालिका	देविस्थान जुग्जाखोला	९८

स्रोत:- सडक डिभिजन बागलुङ ।

१०.२. स्थानीय तहको केन्द्र देखि वडा कार्यालय सम्मको दुरी किलोमिटरमा:-

क्र.स.	स्थानीय तहको नाम र केन्द्र	वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	दुरी किलोमिटरमा
१.	बागलुङ नगरपालिका- बागलुङ बजार	१	रामरेखा	१.५१
		२	समिक्षालय चोक	०.२९
		३	किनाराटोल	०.७५
		४	उपल्लाचौर	१.५२
		५	मालिका	१०.४३
		६	लहरेपिपल	६.९८
		७	कालीमाटी	११.४५
		८	सिंगाना	११.६६
		९	तित्याङ	८.९५
		१०	भकुण्डे	१५.०३
		११	रायडांडा	२२.६५
		१२	अमलाचौर	१७.८४
		१३	पैयुपाटा	१५.४९
		१४	नारायणस्थान	१५.२७
२.	गलकोट नगरपालिका- हरिचौर मझुवाफांट	१	दुदिलाभाटी	७
		२	नरेठाँटी	४
		३	हटिया	०.८
		४	ओखरबोट	४
		५	हरिचौर	२.५
		६	चरौदी	२
		७	आंगाखेत	५
		८	काँडेबास	९
		९	बाँसखर्क	६
		१०	पाण्डवखानी	२०
		११	रिघा	१७
३.	जैमिनी नगरपालिका- कुश्मीशेरा बजार	१	कुश्मीशेरा	०
		२	दमेक	८
		३	दमेक	१७

		४	सर्कुवा	५
		५	विनामारे	६.५
		६	अर्जेवा	८
		७	जैदी	१८
		८	छिस्ती	२९
		९	पैयुथन्थाप	७
		१०	राडखानी	१५
४.	ढोरपाटन नगरपालिका- बुर्तिवाड बजार	१	बुर्तिवाड बजार	०
		२	सेराफांट	२
		३	छरछरे	१
		४	छोरेगाउ	१०
		५	बुढाथोक	४
		६	गादीखोला	१३
		७	बोबाड	१२
		८	सेराबाड मसालगाउं	१४
		९	दुनापंधेरा	१७
५.	काठेखोला गाउँपालिका -बिहुं सुल्डांडा	१	पाला	४
		२	भिमपोखरा	७
		३	धम्जा	१५
		४	तंग्राम	६
		५	बिहुं	१३
		६	बिहुं	४
		७	रेश	५
		८	लेखानी	८
६.	बरेड गाउँपालिका- हुग्दिशिर सुदला	१	धुल्लुबाँस्कोट	९
		२	हुग्दिशिर	०
		३	बाटाकाचौर	४.५
		४	सल्यान	१०.५
		५	सुखौरा	१५
७.	ताराखोला गाउँपालिका- अर्गल भातखानेडांडा	१	अमरभूमि	१०
		२	अर्गल	०
		३	हिल	५
		४	तारा	८
		५	तारा	१०
८.	बडिगाड गाउँपालिका- ग्वालीचौर खाल बजार	१	तुनडाडा	१३
		२	खर्वाड	९.५
		३	सिसाखानी	२३
		४	सुल्डाडा	१२
		५	टारी	२
		६	खाल बजार	३
		७	भिमगिठे	७

		८	दोभान	१७.५
		९	दर्लिङ खोला	९
		१०	दर्लिङ	२०
९.	तमानखोला गाउँपालिका-बोंगादोभान बजार	१	बोङ्गादोभान	०.५
		२	बोङ्गादोभान	०.५
		३	तमान	८
		४	लाममेला	१०
		५	खड्खानी	१२
		६	नर्जा	१५
१०.	निसीखोला गाउँपालिका-देविस्थान जुगजाखोला	१	देविस्थान	५
		२	जुगजाखोला	१
		३	बोहोरागाँउ	४
		४	बोहोरागाँउ	५
		५	निसी	९
		६	भलकोट	१५
		७	राजकुट	१२

स्रोत:- सम्बन्धित स्थानीय तह ।

११. जनसंख्या र जनघनत्व

विवरण	२०६८		२०७८	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
कुल जनसंख्या	२,६८,६१३		२,४९,२११	
पुरुष	१,१७,९९७	४३.९३	१,१६,१९४	४६.६२
महिला	१,५०,६१६	५६.०७	१,३३,०१७	५३.३८
कुल परिवार संख्या	६१,४८२		६४,१५३	
औषत परिवार संख्या	४.३७		३.८८	
लैङ्गिक अनुपात	७८.३		८७.३५	
जनघनत्व	१५१		१४०	
जनसंख्या बृद्धिदर	-०.१		-०.७२	

स्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना:- २०६८ र २०७८

१२. जिल्लाको स्थानीयत तथा वडागत जनसंख्या र क्षेत्रफल:-

स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
	१	४७४६	१.३९ वर्ग कि.मी.
	२	७,३१८	०.७२ वर्ग कि.मी
	३	९,८२९	४.४८ वर्ग कि.मी
	४	४,८९२	४.४९ वर्ग कि.मी
	५	२,००५	८.७९ वर्ग कि.मी
	६	२,४८९	२.९५ वर्ग कि.मी
	७	३,०९२	८.७७ वर्ग कि.मी

बागलुङ नगरपालिका	८	२,२९२	५.४९ वर्ग कि.मी
	९	३,३२३	११.९२ वर्ग कि.मी
	१०	३,०७७	१०.७८ वर्ग कि.मी
	११	१,५८७	११.१४ वर्ग कि.मी
	१२	३,९३३	९.८६ वर्ग कि.मी
	१३	४,५४७	१३.७८ वर्ग कि.मी
	१४	२,९७२	४.३५ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	५६,१०२	९८.०१ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
जैमिनी नगरपालिका	१	२,५२८	९.७६ वर्ग कि.मी
	२	२,३६९	१२.८३ वर्ग कि.मी
	३	१,९६५	१५.२२ वर्ग कि.मी
	४	१,८२४	७.७३ वर्ग कि.मी
	५	१,८३८	६.५८ वर्ग कि.मी
	६	१,६३९	५.३९ वर्ग कि.मी
	७	३,०१७	१४.४९ वर्ग कि.मी
	८	३,६७६	१८.९५ वर्ग कि.मी
	९	२,६०४	१२.७२ वर्ग कि.मी
	१०	३,१६८	१५.७५ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	२४,६२८	११८.७१ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
गलकोट नगरपालिका	१	३,५८०	२२.८८ वर्ग कि.मी
	२	२,८२३	८.४९ वर्ग कि.मी
	३	४,३७५	१३.५१ वर्ग कि.मी
	४	२,३४९	१२.७ वर्ग कि.मी
	५	२,८१९	१७.८८ वर्ग कि.मी
	६	२,६४७	९.१९ वर्ग कि.मी
	७	२,०८७	९.२२ वर्ग कि.मी
	८	२,०३९	१४.१७ वर्ग कि.मी
	९	१,९८५	१०.४७ वर्ग कि.मी
	१०	२,३५२	५७.५८ वर्ग कि.मी
	११	३,५३२	१८.३ वर्ग कि.मी
जम्मा:-	३०,५८८	१९४.३९ वर्ग कि.मी	
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
ढोरपाटन नगरपालिका	१	५,८६८	३.१५ वर्ग कि.मी
	२	३,७९८	१६.३८ वर्ग कि.मी
	३	२,४८०	१३.४४ वर्ग कि.मी
	४	३,९७७	४९.२७ वर्ग कि.मी
	५	२,९७७	२१.३२ वर्ग कि.मी
	६	३,५४५	६५.७४ वर्ग कि.मी
	७	२,२२३	९.२ वर्ग कि.मी
	८	१,५९२	४.३ वर्ग कि.मी

	९	३,६०८	४०.०५ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	३०,०६८	२२२.८५ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
काठेखोला गाँउपालिका	१	२,५०४	५.०५ वर्ग कि.मी
	२	३,०३६	१२.०५ वर्ग कि.मी
	३	२,१५४	१०.९८ वर्ग कि.मी
	४	३,४०४	९.०६ वर्ग कि.मी
	५	२,९९०	१२.०२ वर्ग कि.मी
	६	२,०७७	६.८४ वर्ग कि.मी
	७	४,१६९	१६.२१ वर्ग कि.मी
	८	२,१९२	१०.६७ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	२२,५२६	८२.८८ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
तमानखोला गाउँपालिका	१	२,६७४	२८.११ वर्ग कि.मी
	२	२,५६३	४९.८५ वर्ग कि.मी
	३	१,६१२	२०.७१ वर्ग कि.मी
	४	९९३	११.३३ वर्ग कि.मी
	५	१,३३६	१४.५४ वर्ग कि.मी
	६	८०४	५३.४८ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	९,९८२	१७८.०२ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
ताराखोला गाँउपालिका	१	१,८८७	२०.२ वर्ग कि.मी
	२	२,१०६	१९.५९ वर्ग कि.मी
	३	२,०४३	२२.०५ वर्ग कि.मी
	४	१,४३८	२५.९५ वर्ग कि.मी
	५	२६४६	४१.७३ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	१०,१२०	१२९.५३ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
निसीखोला गाँउपालिका	१	३,३७५	२९.५९ वर्ग कि.मी
	२	३,८०४	१२.०६ वर्ग कि.मी
	३	३,१७७	२८.६५ वर्ग कि.मी
	४	३,०४१	२४.७५ वर्ग कि.मी
	५	३,५७७	४७.७२ वर्ग कि.मी
	६	३,५८९	८०.७२ वर्ग कि.मी
	७	२,५५६	२१.२ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	२३,११९	२४४.३७ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
	१	२,१७३	१२.३४ वर्ग कि.मी
	२	२,९६१	६.३९ वर्ग कि.मी
	३	१,७३५	१८.८६ वर्ग कि.मी
	४	३,३८८	१८.२ वर्ग कि.मी

बडिगाड गाउँपालिका	५	४,२००	२३.४७ वर्ग कि.मी
	६	२,०६६	८.३५ वर्ग कि.मी
	७	३,५४९	२४.५३ वर्ग कि.मी
	८	२,६०६	३८.८९ वर्ग कि.मी
	९	२,५०७	१३.७४ वर्ग कि.मी
	१०	३,६५४	१३.३६ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	२८,८३९	१७८.६७ वर्ग कि.मी
स्थानीय तहको नाम	वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल
बरेड गाउँपालिका	१	२,९९४	१४.०९ वर्ग कि.मी
	२	३,३९०	२१.५१ वर्ग कि.मी
	३	२,६८०	१७.३४ वर्ग कि.मी
	४	१,१६५	१०.९९ वर्ग कि.मी
	५	९२९	११.३६ वर्ग कि.मी
	जम्मा:-	११,१५८	७५.२९ वर्ग कि.मी

स्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना:- २०७८

१३. जिल्लामा बालबालिकाको आश्रित अवस्था:- (१८ वर्ष मुनिका)

आश्रित अवस्था	कुल		बालक		बालिका	
	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
आमाबुवा	५४,७३९	६४.७८	२८,५३१	६५.२३	२६,२०८	६४.४८
आमा	२३,३५३	२७.६७	१२,०८८	२७.६३	११,२६४	२७.४८
बुवा	८९०	१.०५	४८२	१.१०	४०८	१.००
बुवा र सौतेनी आमा	४६८	०.५५	२५२	०.५८	२१६	०.५३
आमा र सौतेनी बुवा	८६	०.१०	४०	०.०९	४६	०.११
अन्य नातेदार	४,१२६	४.८९	२,०००	४.५७	२,१२६	५.२३
काम लागउने व्यक्ति	११	०.०१	६	०.०१	५	०.०१
अन्य	४७२	०.५६	२४७	०.५६	२२५	०.५५
नखुलेको	२४२	०.२९	९६	०.२२	१४६	०.३६
कुल जम्मा	८४,३८६	१००.००	४३,७४२	१००.००	४०,६४४	१००.००

स्रोत:- जिल्ला वस्तुगत विवरण २०८०- तथ्याङ्क कार्यालय,बागलुङ ।

१४. प्रमुख जातिगत विवरण:-

क्र.सं.	जातजाति	२०७८	
		जनसंख्या	प्रतिशत
१	मगर	७४६८९	३०
२	क्षेत्री	४५१९१	१८.१
३	विश्वकर्मा	४४७२१	१७.९
४	ब्राह्मण-पहाडि	३८२१६	१५.३
५	मिजार-सार्की	१५०२२	६
६	परियार	१२००३	४.८
७	ठकुरी	३९६४	१.६

८	छन्त्याल-छन्तेल	३३६१	१.३
९	नेवार	२५९५	१.०४
१०	कुमाल	१७९२	०.७

स्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना:- २०७८

१५. साक्षरता स्थिति:-

क्र.सं.	विवरण	प्रतिशत
१	जिल्लाको समग्र साक्षरता प्रतिशत	७९.९७
२	पुरुष साक्षरता प्रतिशत	८७.२७
३	महिला साक्षरता प्रतिशत	७३.७४

स्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना:- २०७८

१६. लिङ्गानुसार परिवार मुली:-

लिङ्ग अनुसार परिवार मुली	जम्मा	उमेर समूह							
		१४ वर्ष मुनि	१५-१९ वर्ष	२०-२९ वर्ष	३०-३९ वर्ष	४०-४९ वर्ष	५०-५९ वर्ष	६०-६९ वर्ष	७० वर्ष माथि
कुल	६४,१५३	६०	६६६	७,५४३	१३,०७७	१२,६१०	१२,१३५	१०,३५३	७,७१९
प्रतिशत	१००.	०.०९३	१०.३२	११.७८	२०.३८	१९.६६	१८.९१	१६.१८	१२.०३
पुरुष	३७,७४६	२३	२३८	२,७४८	६,२९१	७,४४७	८,५९३	७,१७३	५,२३३
प्रतिशत	१००	०.०६	०.६३	७.२८	१६.६७	१९.७३	२२.७७	१९	१३.८६
महिला	२६,४०७	२७	४२८	४,७९५	६,७८६	५,१६३	३,५४२	३,१८०	२,४८६
प्रतिशत	१००	०.१	१.६२	२३.३८	२५.७०	१९.५५	१३.४१	१२.०४	९.४१

स्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

१७. अपाङ्गताको विवरण:-

अपाङ्गताको प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
शारीरिक अपाङ्गता	३,०१०	३८.५४	१,७१२	४१.३७	१,२९८	३५.३४
न्यून दृष्टियुक्त	१,१३६	१४.५४	५९९	१४.४८	५३७	१४.६२
पूर्ण दृष्टिविहिन	३५०	४.४८	१६८	४.०६	१८२	४.९६
बहिरापन	८५९	११.००	४३९	१०.६१	४२०	११.४३
सुस्तश्रवण	६७२	८.६०	३०४	७.३५	३६८	१०.०२
श्रवण दृष्टिविहिन	१०४	१.३३	५५	१.३३	४९	१.३३
स्वर र बोलाई	४६८	५.९९	२४८	५.९९	२२०	५.९९
मानसिक वा मनोसामाजिक	४०२	५.१५	१८६	४.४९	२१६	५.८८
बौद्धिक अपाङ्गता	१३८	१.७७	६१	१.४७	७७	२.१
अनुवर्शीय रक्तश्राव(हेमोफेलिय)	२३	०.२९	११	०.२७	१२	०.३३
अटिजम	४५	०.५८	२१	०.५१	२४	०.६५
बहुअपाङ्गता	६०४	७.७३	३३४	८.०७	२७०	७.३५
जम्मा	७,८११	१००.००	४,१३८	१००.००	३,६७३	१००.००

जिल्लाको कुल अपाङ्गता:- ३.१३ प्रतिशत

स्रोत:-जिल्ला वस्तुगत विवरण -२०८०, तथ्याङ्क कार्यालय,बागलुङ ।

